

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΗ

Ο ήλιος πλαγιάζει στή δύση και πάλι
Κι' αστροφέγγη νύχτα δροσάτη προβάλλει.
Γλυκόπνοος αέρας τὰ φύλλα χαϊδέβουν,

Κέρκυρα Ποταμός

ΣΠ. Ι. ΠΕΡΟΥΑΗΣ

ΕΛΕΓΧΟΣ

πλαστικής επιστολής 'Ανδρονίκου Β' του
Παλαιολόγου προς 'Αλέξιον Σεβαστιανόν (*)

Υποβολιμαία και παρακεχαράγμένα χρυσό-
βουλλα και άλλα επίσημα Βυζαντινά γράμματα, εις
μοναστήρια ιδίως και οικογενείας αναφερόμενα, διε-
σώθησαν ουχι ευάριθμα μέχρι τήμερον. 'Αλλ' ή επι-
στήμη, τανυν μάστιγα, δύναται καλώς να δια-
κρίνη την πλαστικότητα και παραχαράξιν αυτών και

Μεταξύ των υποβολιμαίων βυζαντινών έγγρα-
φων καταχωρητέα και ή επιστολή του Βασιλέως
'Ανδρονίκου Β' του Παλαιολόγου προς τον εν Μο-
νεμβασιά 'Αλέξιον Σεβαστιανόν, την οποίαν ισχά-
τως εν τοις «Παναθηναίοις» (1) έδημοσίευσεν πανο-

Τέρθρο μου από τή γραφή για τό περιοδικό
του Ρουσόδικου αρχαιολογικού Ινστιτούτου, που βγαί-
νει στην Πόλη. Σάφ'ε τό περιοδικό ή δημοτική μας δά
χωράει άκόμα. Γιατί κι εγώ αναγκάστηκα, καθώς ά-
ναγκάζεται και βιάζεται συχνά κανείς, να γράψω—δ Θεός
ξέρει με πόσο πόνο—καθαρά βουνα. Μου τύχανε όμως με-
ρικά πεισιστικά που μ' έπεισαν πως πρέπει να δημοσιεφτή
κι εδώ στην 'Ελλάδα τέρθρο μου, κι έτσι—χωρίς να τάλ-
λάξω καθόλου—τό παρέδωκα στις πλατιές και καλοδεχού-
μενες στήλες του αγαπητού «Νουμά» Ν.Α.Β.]

(1) 'Ετος Ε', τεύχος 111 (15 Μαΐου 1905) σ.
72 κ. έ.

μοιούτως δ κ. Δημήτριος Γρ. Καμπουρόγλου.
'Ιδού αυτή κατά την ανάγνωσιν του ίδιου:

† Δυνάμει Θεού και 'Ιησού Χριστού.
'Ανδρόνικος δ βασιλεύς των Χριστιανών
Σεβαστιανέ 'Αλέξιε παρίγορε των άποφορών
ήμερών της έξορίας μου ο οικος σου περιθάλαπέ με
έν Μονεμβασιά.

Κάτω δ 'Ανδρόνικος επιφορτίζω σε Σεβαστιανέ
'Αλέξιε τον (;) παρά Λαίνου[ς] και Βοδουίνου Κα-
[νούσιου] επιφορτί-
ζο σε την φροντίδα της βασιλικής μου αξίας πρώτου
παλαίνου συμβούλου και μεγάλου Κατζηλαριου.
Δέχθητι τό ιδίόχειρόν μου και τό δρισθέντα μου.

Διετάχθη παρ' εμού του
'Ανδρονίκου ή τάξις της αξίας
σας έν τώ βασιλικώ μοι οίκω μου.
'Ανδρόνικος δ βασιλεύς.

'Ετει τώ σωτήριον μαρτίου γ'.
Α'. Από έξορίας μου
Τ'. και από της βασιλείας μου
Κ'. έγένετο (;) έν
Κωνσταντινουπόλει

(και επί του νότου)

'Ανδρόνικος

'Ο Μονογιάνης και Σοφριανός σās
κομίζουν τό αυτόχειρόν μου και τά σιαλέντα μου προς
τον Σεβαστιανόν μου 'Αλέξιον ράβδον διά δέ
την σύζυγόν σας ζώνην δίκυκλον.
χρυσήν δ υίός σου (;) Φιλάρετος ξιφίδιον
και ή κόρη σας Θεοδώρα δακτυλίδιον εγγενούς
λίθου χρυσής και σκευής και φέρουν τά
σήματα της βασιλείας μου.

Δέχθητι ταύτα παρά
τώ
'Ανδρονίκο τώ Βασιλέ σου
δπος τώ ένδυμνω Σεβαστιανέ
'Ανδρόνικος

Η πλαστότης της επιστολής είναι προφανής,
προφανεστάτη και εις τους επ' ελάχιστον εγκύψαν-
τας εις παλαιογραφικās μελέτας και τά Βυζαντινά
χειρόγραφα. Δέν δύναται δέ άλλως εϊμή ως άνόητον
τόλμημα να χαρακτηρισθ ή επέμβασις του κ. Δ.
Γρ. Καμπουρόγλου άποκρούοντος έν προεισαγωγή
κατηγορηματικώς, άλλ' άνευ δικαιολογιών, τό καθ'
όλου πλαστόν του γράμματος και θέλοντος αυτό,
μετά τινος άληθούς διπλωματικής εκφράσεως, άπλώς
λελωθνημένον. Και τό τόλμημα αυτό επιφέρει σκέψεις
θλιβεράς, έν άναλογισθ ή τις ότι ο τοιαύτα άσύστα-
τα δημοσία ύποστηρίζων κατείχεν επί δεκαπενταε-
τείαν την θέσιν του επιμελητού των χειρογράφων της
'Εθνικής Βιβλιοθήκης της 'Ελλάδος θεωρούμενος
κοινώς υπερβάλλουσα αυθεντία διά τά μεσαιωνικά
πράγματα.

Οι λόγοι οι πείθοντες άριδήλως τους επαίοντας
ότι πρόκειται περί πλαστού γράμματος είναι πολλοί
και ποικίλοι. Αρχούμαι εις τους κυριώτερους.

Α') Η γραφή της επιστολής κατ' ούδένα τρόπον
δύναται να αναχθ ή εις τά πρώτα δέκατα του ΙΑ' αϊ-
ώνος. Κατ' έμέ κριτήν είναι της ΙΣ' ή και της ΙΖ'
εκατονταετηρίδος, του πλαστογράφου επιτηθευμέ-
νου κατ' αίσθητόν εις ήμας τρόπον αρχαιοπινέστερά
τινα γράμματα. 'Αλλά μήπως ο κ. Δ. Καμπουρό-
γλου δέν έπιστοποίησεν άλλοτε λειτουργικά ειλητά-
ρια του μικρογραμμάτου ρυθμού ως γράφοντα τον Ε'
ή τον ζ' αϊώνα; Και της φρικτής και εγκληματικής
αυτού άμαθείας θύμα υπήρξεν ο αιδεσιμώτατος πα-
τήρ της ένταύθα Καθολικής 'Εκκλησίας κ. 'Ιωάν-
νης Μάμος.

Β') 'Εν τοις γνησίαις χρυσοβούλλαις και ταίς έπι-
στολαίς τό αυτοκρατορικόν όνομα δέν τίθεται έν
άρχῃ, ως έχομεν έν τώ προκειμένω πλαστό γράμματι,
άλλά μόνον έν τέλει. 'Εκείνο δέ τό επί κεφαλής: †
Δυνάμει Θεού και 'Ιησού Χριστού. 'Ανδρόνικος δ
βασιλεύς των Χριστιανών ύπενθυμίζει τίτλους ευχρή-
στους έν τη 'Εσπερία Εύρώπη και ουχι έν Βυζαν-
τίω. Πώς ύπεγράφετο ο περι ου δ λόγος αυτοκράτωρ
έν τοις πραγματικοίς αυτου γράμμασιν: 'Ανδρόνικος
έν Χριστώ τώ Θεώ πιστός βασιλεύς και αυτοκράτωρ
Ρωμαίων ο Παλαιολόγος (2) ή 'Ανδρόνικος έν Χρι-
στώ τώ Θεώ, πιστός βασιλεύς και αυτοκράτωρ Ρω-
μαίων Δούκας 'Αγγελος Κομνηνός ο Παλαιολό-
γος (3).

Γ') Η χρονολογία ΑΤΚ' = 1320 είναι από
Χριστού γεννήσεως, έν φ κατ' εκείνο του χρόνου έν
τη 'Ανατολή έχρονολόγουν έτι από θεμελιώσεως κό-
σμου.—Περί του ζητήματος αυτου δύναται να έπω-
φεληθ ή ο κ. Δ. Γρ. Καμπουρόγλου εξ όσων άλλαχου
έγραφα (4).—Διά να δικαιολογήσ ή δέ τά διεστώτα ο
κύριος πρόην 'Επιμελητής των χειρογράφων της 'Ε-
θνικής Βιβλιοθήκης παραδέχεται ότι ή χρονολογία
απροσετέθη ή άνακνώθη μεταβεβλημένη κατάπιν.
'Αλλά δέν άρκεί. Η δικαιολογία είναι κατ' έπιφα-
σιν μόνον. 'Ας μάθ ή διαπρεπέστατος παλαιογράφος
και έπιστημονικώτατος μεσαιωνολόγος, ότι έν τοις
πραγματικοίς χρυσοβούλλαις και ταίς έπιστολαίς των
αυτοκρατόρων ή χρονολογία συνήπτετο μετά του κει-
μένου. 'Ιδού mutatis mutandis ο τύπος: ... εις γάρ
δή την περί τούτων άπάντων βεβαίωσιν... και ο πα-
ρών χρυσόβουλλος λόγος της βασιλείας μου έγένετο
(ή επεβραβεύθη)... άπολυθείς κατά μήνα... της νυν
τροχούσης (ένισταμένης)... Ινδικτιώνος του... έτους,
έν φ κατ' ήμέτερον εδσεβές και θεοπροβλήτον υπε-
σημήνατο κράτος. Τό έτος έδηλοϋτο όλογράφως διά
τακτικού. 'Εκείνο δέ τό: 'Εγένετο έν Κωνσταντινου-
πόλει του προκειμένου πλαστού γράμματος ύπενθυ-
μίζει πως έπίσης τύπους ευχρήστους έν τη Δύσει.

Δ') 'Εν τοις πραγματικοίς χρυσοβούλλαις τό λε-
γόμενον κανίκλωμα, όπερ και αυτόγραφον του αυτο-
κράτορος ήτο, έγράφετο διά κινναβάρως (5). Που
είναι αυτό έν τη περί ής ο λόγος επιστολής;

Ε') Τά γνήσια Βυζαντινά χρυσόβουλλα έχουσι
την γραφήν κάτωθεν των χαρακωμάτων. 'Ομοίως
και οι κώδικες, πλην σπανιωτάτων τινών εξαιρέσεων.
'Αντιθέτως όμως έν τώ προκειμένω γράμματι είναι
άνωθεν των χαρακωμάτων.

Σ') Η άνωτέρω επιστολή, ως παρατηρεί ο άνα-
γνώστης, άρχεται: «Σεβαστιανέ 'Αλέξιε παρίγορε

(2) Miklosich et Müller. Acta et Diplomata .. τόμ.
III σ. 105, 111, τόμ. V, σ. 84, 87, 89, 90, 94.

(3) Αύτόθι, τόμ. V, σελ. 92.

(4) Νίκου Α. Βέη: Μεσηνιας χριστιανικά έπιγραφα
μετά σχετικών αρχαιολογημάτων. 'Εν τώ «Δελτίω της
'Ιστορικής και 'Εθνολογικής 'Εταιρείας», τόμ. 5' και έν
ιδίω τεύχει ('Αθήναι 1904) σ. 375 κ. έ.

(5) Η συνήθεια των Βυζαντινών αυτοκρατόρων του
υπογράφεσθαι διά κινναβάρως άρχεται εξ ότου ο 'Ιουστι-
νιανός έκύρωσε δι' όπογραφής έρυθράς της πράξης της έν
Τρούλλω συνόδου.—'Από του ΙΑ' αϊώνος μεσούντος παρε-
χωρήθη τό προνόμιον του υπογράφεσθαι και εις τους πορ-
φυρογενήτους, δεσπώτας και άνωτέρους του Κράτους άξιω-
ματικούς, ουχι δ' όμως και τό μινολογείν, όπερ μόνον
οι αυτοκράτορες έτήρησαν. Σημειωτέον ότι τά χρυσό-
βουλλα δέν ήσαν κύρια άν δέν είχον τό κανίκλωμα και
μάστιγα την αυτοκρατορικήν όπογραφήν διά κινναβάρως,
και προς τούτοις ότι οι μη κεκτημένοι τό προνόμιον του
έρυθρά υποσημαίνεσθαι έν μετεχειρίζοντο όπογραφόμενοι
μελάνην έρυθράν έθεωρούντο ένοχοι εγκλήματος καθοσιώ-
σεως.—Πρβλ. «Πανδώρα» τόμ. ΙΓ' (1862—63) σ. 394.

(6) «Παρνασσός» τόμ. Ι' (1886) σ. 803 κ. έ.

